

TURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSIYON JARAYONLARDAN SAMARALI FOYDALANISH IMKONIYATLARI

MAVZUSIDAGI XALQARO ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA

MATERIALLARI

SAMARQAND – 2024

O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

Navoiy viloyati Turizm boshqarmasi

“Ipak yo‘li” turizm va madaniy meros xalqaro universiteti

Turizmni rivojlantirish instituti

Qozon Federal universiteti

Tambov davlat universiteti

L.N.Gumilev nomidagi Evroosiyo milliy universiteti

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI

“TURIZM” KAFEDRASI

“TURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSIYON JARAYONLARDAN SAMARALI FOYDALANISH IMKONIYATLARI”

mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya

MATERIALLARI

Konferensiya, O‘zbekiston Respublikasi Perezidentining 2023-yil 26-apreldagi “Respublikaning turizm salohiyatini jadal rivojlantirish hamda mahalliy va xorijiy turistlar sonini yanada oshirishga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PQ-135 sonli Qarori ijrosi yuzasidan o‘tkazildi

(2024-yil 25-oktabr)

SAMARQAND-2024

Turizm sohasini rivojlantirishda innovatsiyon jarayonlardan samarali foydalanish imkoniyatlari. / 2024-yil 25-oktabr. Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari. Samarqand, SamISI, 2024.-615 bet.

To‘plovchi va nashrga tayyorlovchilar:
S.A.Abduhamidov-kafedra mudiri, dotsent
G.R.Tursunova-kafedra dotsenti v.b.
A.Y.Talibova-kafedra o‘qituvchisi

Nashr uchun mas’ullar:
I.S.Tuxliyev-kafedra professori, i.f.d.
R.S.Amriddinova-kafedra dotsenti, i.f.n.
A.P.Maxmudova-kafedra dotsenti, i.f.f.d.
R.Hayitboyev-kafedra dotsenti v.b.

Ilmiy-amaliy konferensiya materiallarida Turizm sohasini rivojlantirishda innovatsion jarayonlardan samarali foydalanishning nazariy-metodologik masalalari, raqamli iqtisodiyot sharoitida xalqaro va ichki turizmni rivojlantirish tendensiyalari va istiqbollari, uchinchi renessansni shakllantirishda turizmning rivojlanishi: muammolar va yechimlar, raqamli hamda innovatsion texnologiyalardan foydalanishda iqtisodiyotning turli soha va tarmoqlarini rivojlantirish istiqbollari, Navoiy viloyatida turizm xizmatlarini diversikatsiya qilish tendensiyalari bo‘yicha ilmiy-nazariy va amaliy tavsiyalarga boy maqolalar o‘rin olgan.

Professor-o‘qituvchilar, talabalar, magistrlar, tadqiqotchilar va soha mutaxassislariga mo‘ljallangan.

Maqolalar mualliflar tahririda bosilmoqda. Ularda keltirilgan raqamlar, faktlar, xulosa va tavsiyalarga mualliflar mas’ul. Ularning ayrim fikrlari tashkiliy guruh qarashlariga to‘g‘ri kelmasligi mumkin.

© Samarqand iqtisodiyot va servis instituti, 2024

покидать его только с приятными эмоциями, подчеркнув для себя важные факторы, которые есть только в этом отеле.

На основании вышеизложенных выводов мы предлагаем следующие рекомендации по развитию инновационной гостиниц:

- Получение опыта внедрения инновационных технологий по примере самых передовых зарубежных странах:
- Иметь специалистов по внедрению инноваций;
- Реализация инновационных проектов разработанных в нашей стране:
- Уделить внимание по развитию инновационных идей в сфере туризма;
- Использование инновационных технологий в гостиничном хозяйстве;
- Наладить сотрудничество между вузами и субъектами туризма в области внедрения инновационных технологий.

Список использованной литературы:

1. Гребенькова Я.В. Инновации в гостиничном бизнесе // Современные наукоемкие технологии.-2013.-№ 10-2.-С. 247-247;
2. URL: http://www.top-technologies.ru/ru/article/viewid=33457 (дата обращения:).

Sh.E.Abdurasulov-SamISI,Turizm kafedrasi kat.o‘qit.,
N.S.Jabborova-SamISI talabasi

SARGUZASHT TURIZMIDA RAQAMLI VA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH USULLARI VA ISTIQBOLLARI

Annotation: This article discusses the relevance of using digital and innovative technologies in adventure tourism, their impact on the tourism sector, and future development prospects. The use of technologies such as virtual and augmented reality (VR and AR), drones, IoT, artificial intelligence, and blockchain in adventure tourism is explored. Additionally, the advantages these technologies offer to travelers and tourism companies, as well as the prospects for the industry's development in the areas of ecological sustainability and safety, are analyzed.

Keywords: Adventure tourism, digital technologies, VR, AR, IoT, artificial intelligence, blockchain, ecological sustainability, safety.

Аннотация:В данной статье обсуждается актуальность использования цифровых и инновационных технологий в приключенческом туризме, их влияние на туристическую отрасль, а также перспективы развития в будущем. Рассматриваются способы применения таких технологий, как виртуальная и дополненная реальность (VR и AR), дроны, IoT, искусственный интеллект и блокчейн в приключенческом туризме. Также анализируются преимущества, которые эти технологии предлагают путешественникам и туристическим компаниям, и перспективы развития отрасли в области экологической устойчивости и безопасности.

Ключевые слова: Приключенческий туризм, цифровые технологии, VR, AR, IoT, искусственный интеллект, блокчейн, экологическая устойчивость, безопасность.

Zamonaviy texnologiyalar bugungi kunda deyarli barcha sohalarga ta’sir ko‘rsatib, ularni yanada rivojlantirmoqda. Turizm sohasi ham texnologiyalarning bu ta'siridan mustasno emas. Xususan, sarguzasht turizmi raqamli va innovatsion texnologiyalarni qo‘llash orqali yangi darajaga ko‘tarildi. Endilikda sayohatchilar uchun nafaqat qiziqarli, balki xavfsiz va individual tarzda moslashtirilgan sayohatlarni amalga oshirish imkoniyati mavjud. Ushbu maqolada sarguzasht turizmida qo‘llanilayotgan texnologiyalar tahlil qilinadi, ularning foydali tomonlari va sohani yanada rivojlantirish istiqbollari ko‘rib chiqiladi.

Sarguzasht turizmida duch kelinadigan asosiy muammolardan biri xavfsizlik masalasidir. Sayohatchilar ekstremal sharoitlarda bo‘lishlari mumkin, masalan, tog‘li hududlar, cho‘l, o‘rmon va hatto okeanlarda sayohat qilishadi. Bu kabi joylarda texnologiyalardan foydalanish sayohatchilarning xavfsizligini ta'minlash uchun zarur. Shu bilan birga, sayyohlarning shaxsiy tajribalarini yaratish va ularning ekologik ta'sirni kamaytirish masalalari ham muhim ahamiyatga ega. Sarguzasht turizmi ko‘pincha ekologik jihatdan zaif hududlarda amalga oshiriladi, shuning uchun bu jarayon atrof-muhitga zarar etkazmaslikni talab qiladi. Raqamli va innovatsion texnologiyalar sarguzasht turizmida quyidagi jihatlarda samarali qo‘llanilmoqda: Virtual reallik (VR) sayohatchilarga turli marshrutlar va joylarni oldindan ko‘rish imkonini beradi. Masalan, sayyohlar ekstremal sharoitlarda qanday his qilishlarini virtual tarzda tajribadan o‘tkazishlari mumkin. Bu ularga real sayohatga chiqishdan oldin tayyorgarlik ko‘rish uchun ajoyib imkoniyat yaratadi. Bundan tashqari, VR texnologiyalari ekskursiyalarni ham boyitadi-sayohatchilar yirik sayohat agentliklari tomonidan yaratilgan tarixiy joylarning virtual turlarini tomosha qilishlari mumkin.

Kengaytirilgan reallik (AR) texnologiyalari esa sayohat davomida interaktiv ma'lumotlar olishni osonlashtiradi. Masalan, sayyohlar tarixiy joylarda yurishlari davomida AR orqali joyning tarixi yoki qiziqarli faktlarni ko‘rishlari mumkin. Dronlar sarguzasht turizmida keng qo‘llanilmoqda. Ular yuqoridan manzarali suratlar va videolar yaratish orqali sayohatni qiziqarli qiladi. Shu bilan birga, dronlar xavfsizlikni ta’minlash uchun ham qo‘llaniladi. Ekstremal hududlarda sayohatchilar yo‘qolib qolgan hollarda dronlar orqali qidiruv ishlari amalga oshirilishi mumkin. Bu usul ayniqsa tog‘li va o‘rmonli hududlarda samarali hisoblanadi. IoT texnologiyalari yordamida sayohatchilar va ularning jihozlari real vaqtda kuzatilishi mumkin. Masalan, maxsus smartfon ilovalari yoki kiyinadigan smart-gadjetlar orqali sayohatchilar o‘zlarining joylashuvlari, yurak urishi, qon bosimi kabi sog‘liq ma'lumotlarini nazorat qilishlari mumkin. Bu esa ularning sog‘lig‘ini xavfsiz saqlashga yordam beradi. Shuningdek, IoT sayohatchilarning jihozlari, masalan, lagerda foydalaniladigan texnik asbob-uskunalarni boshqarish va kuzatishga imkon beradi.

Sun'iy intellekt (AI) sarguzasht turizmida mijozlar tajribasini shaxsiylashtirishda muhim rol o‘ynaydi. AI yordamida sayohatchilarning

individual afzalliklari, qiziqishlari va tajribalari asosida maxsus sayohat marshrutlari yaratiladi. Misol uchun, AI texnologiyasi mijozlarning oldingi sayohatlari asosida yangi tavsiyalarni taklif qiladi, xavfsizlikni ta'minlashga yordam beradi va hatto sayohat davomida onlayn yordam ko‘rsatadi. Shuningdek, AI orqali mijozlarga 24/7 xizmat ko‘rsatish mumkin. Masalan, sun'iy intellekt asosidagi chatbotlar sayohatchilarning savollariga javob berishi yoki ularning muammolarini hal qilishi mumkin. Blockchain texnologiyasi turizm sohasida, ayniqsa, sarguzasht turizmida xavfsizlik va shaffoflikni ta'minlashda qo‘llaniladi. Bu texnologiya yordamida to‘lovlar, sug‘urta va shartnomalar shaffof tarzda boshqarilishi mumkin. Masalan, sayohatchilar sug‘urta olishda yoki turistik xizmatlar uchun to‘lovlarni amalga oshirishda blockchain texnologiyasidan foydalanib, xavfsiz va tezkor jarayonlarni boshdan kechirishadi. Kelgusida raqamli texnologiyalarning yanada kengroq qo‘llanilishi sarguzasht turizmini yangi bosqichga olib chiqadi. Quyidagi sohalarda yirik o‘zgarishlar va innovatsiyalar kutilyapti:

Ekologik barqarorlik: Yashil texnologiyalar va atrof-muhitga zarar keltirmaydigan texnologiyalar sarguzasht turizmida keng qo‘llaniladi. Ekologik toza energiya manbalari, masalan, quyosh panellari orqali sayohatlar uchun energiya ta’minlash va chiqindilarni kamaytirish imkoniyatlari kengayadi. Xavfsizlik va monitoring: IoT va sun'iy intellekt texnologiyalarining yanada rivojlanishi sayohatchilar xavfsizligini ta’minlashda muhim rol o‘ynaydi. Sayohatchilar real vaqtda kuzatilib, favqulodda vaziyatlarda tezkor yordam oladilar. Shaxsiylashtirilgan xizmatlar: AI yordamida sayohatchilarga yanada shaxsiylashtirilgan xizmatlar taklif qilish davom etadi. Mijozlarning sayohatlari o‘z qiziqishlari va ehtiyojlariga ko‘ra maxsus tayyorlanadi, bu esa sayohat tajribasini boyitadi.

Sarguzasht turizmi zamonaviy texnologiyalarning qo‘llanilishi bilan yangi qirralarni ochmoqda. Raqamli texnologiyalar sayohatchilar uchun yanada qiziqarli va xavfsiz imkoniyatlar yaratadi, bu esa ushbu turizm sohasining tez sur’atlarda rivojlanishiga turtki bo‘ladi. Kelgusida ekologik barqarorlik, xavfsizlik va shaxsiylashtirilgan tajribalar sohasida yangi innovatsiyalar joriy etilishi bilan sarguzasht turizmi yanada ommalashishi kutilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Buhalis, D. va Law, R. (2008). Axborot texnologiyalari va turizm boshqaruvida rivojlanish: Internetdan 20 yil oldin va 10 yil keyin-eTurizm tadqiqotlarining holati. Turizm boshqaruvi, 29(4), 609-623.

2. Guttentag, D. A. (2010). Virtual reallik: Turizm uchun qo‘llanilishi va ahamiyati. Turizm boshqaruvi, 31(5), 637-651.

3. Neuhofer, B., Buhalis, D., va Ladkin, A. (2012). Texnologiya bilan boyitilgan manzillar tajribasini kontseptualizatsiya qilish. Jurnal Destination Marketing & Management, 1(1-2), 36-46.

4. Yung, R., va Khoo-Lattimore, C. (2019). Yangi realliklar: Turizm tadqiqotlarida virtual va kengaytirilgan reallik bo‘yicha tizimli Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati: sharhi. Current Issues in Tourism, 22(17), 2056-2081.

5. Ivanov, S., va Webster, C. (2019). Sayohat, turizm va mehmondo‘stlikda robotlar, sun'iy intellekt va xizmat avtomatizatsiyasi. Emerald Publishing.

Н.У.Урунова «Ипак йўли”ТММХУ мустақил тадқиқотчиси

АҲОЛИНИНГ ДАМ ОЛИШИДА ЭКОТУРИЗМ-РЕКРЕАЦИЯ ХИЗМАТЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ

Аннотация: статья посвящены к создания инфраструктуры отдыха населения и развития услугов отдыха в водоёмах Узбекистана. А также приведены разработанные рекомендации развития по этим направлениями.

Ключевые слова: инвестиция, туристический центр, стратегия, субъект, буферная зона, туристический кластер, зона, инфраструктура, туристический проект.

Annotation: he article is devoted to the creation of a recreation infrastructure for the population and the development of recreation services in the reservoirs of Uzbekistan. There are also developed development recommendations in these areas.

Keywords: investment, tourist center, strategy, entity, buffer zone, tourist cluster, zone, infrastructure, tourist project.

Туризм соҳасидан тушган фойдани ҳисоблаб-«Туризм ҳар қандай давлатни бой ва бахтли қилишга қобилиятли»-деган экан миттигина Лихтенштейн давлатининг қироли. Қиролнинг бу хулосасини муҳокама қилиш ёки унга эътироз билдириш учун жаҳон иқтисодиётида жаҳон туризмининг ҳозирги мавқеъи ва о‘рнини яхши о‘рганиш ва кузатиб бориш лозим. Экспертларнинг башоратлари бўйича халқаро туристик оқим 2030 йилга бориб 1809 млн.га етади. Trip Advisor сайтининг маълумотлари бўйича ҳозирга келиб халқаро туристик оқимнинг 30 % ини экотурист-рекреантлар ташкил қилмоқда, шунингдек, 70% туристлар навбатдаги йилларда хавфсиз эко-рекреация турларини танлашини билдирган. Экотуризм, рекреациянинг халқаро туризмдаги ҳажми 2022 йилда 215,76 млрд. долларни ташкил қилди башоротлар бўйича 2023-2028 йилларда экотуризм, рекреациянинг ўртача йиллик ўсиши яна то 16,13% гача кўтарилади.

Бу халқаро башоратлар мамлакатимизда туризм соҳасини, туризмнинг турларини барқарор ривожлантириш учун бутунлай янги ёндошувларни, янги тадқиқотларни амалга ошириш талаб қилинади. Хулосаларимиз бўйича бу талаблар қуйидагилардан иборат:

- йирик туристик лойиҳаларни ва дастурларни ишлаб чиқиш ва амалга ошириш;
- янги туристик ҳудудларни ва янги туристик марказларни ташкил қилишни режалаштириш ва амалга ошириш;
- туризм индустриясига инвестицияни жалб қилишни кучайтириш;

SH.MAKSUDOVA	TRANSFORMATSIYASI: AN'ANAVIY EKSKURSIYALARDAN …….....……	
C.O.РАХИМОВ **Р.С.АМРИДДИНОВА**	ПЛАТФОРМА AIRBNB-ДОСТУПНОЕ ПУТЕШЕСТВИЕ. ПРЕИМУЩЕСТВА И НЕДОСТАТКИ AIRBNB…….....	196
SH.A.MUSAYEVA	MODELS AND NEW TRENDS IN THE PROCESS OF FORMING TOURIST FLOW……	200
Х.К.КАРШИБОЕВ **К.К.МУРАДОВ**	ОСНОВНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ МИРОВОГО ИНДУСТРИИ ТУРИЗМА И ГОСТЕПРИИМСТВА ……	206
С.Е.МАЧАЛКИН **С.Н.МОРЕВА**	ПЕРСПЕКТИВЫ АВТОМАТИЗАЦИИ И РОБОТИЗАЦИИ В ГОСТИНИЧНЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ…….....……	209
F.E.JOMONQULOVA	RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA XALQARO VA ICHKI TURIZMNI RIVOJLANTIRISH TENDENSIYALARI VA ISTIQBOLLARI…….…….....…….……	214
F.O.HUSANOV	TURISTIK OQIMLAR VA TRANSPORT MASALALARINI MODELLASHTIRISH……..	218
S.R.BOBOKALONOV	DESTINATSIYA JOZIBADORLIGINI BAHOLASHNING "RAQAMLI TAFOVUT INDEKSI"NI ANIQLASH METODIKASI…….....…….....	224
F.D.JO'RAYEV **U.Z.RAXIMOVA**	TURIZM INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSIYALARNING ROLI HAQIDA EKONOMETRIK TAHLIL…….....	232
G.R.TURSUNOVA	TURISTIK MAHSULOT VA TURPAKETNING MOHIYATI……...	235
M.I.DAMINOV	O'ZBEKISTONDA ICHKI TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH….....…….	241
R.S.AMRIDDINOVA **M.QAHRAMONOVA**	MEHMONXONA BIZNESIDAGI TEXNOLOGIYALAR VA INNOVATSIYALAR.....	246
А.П.МАХМУДОВА **М.КИМ**	ПУТИ РАЗВИТИЯ ЭКОТУРИЗМА В УЗБЕКИСТАНЕ……...	249
Р.ҲАЙИТБОЕВ **М.АБДУЛЛАЕВА**	ТУРИЗМНИ ҚИШЛОҚЛАРИМИЗДА РИВОЖЛАНТИРАЙЛИК……	252
А.Ю.ТАЛИБОВА	ПРОБЛЕММЫ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИННОВАЦИОННЫХ ПРОЕКТОВ В ГОСТИНИЧНОМ БИЗНЕСЕ……..	257
SH.E.ABDURASULOV **N.S.JABBOROVA**	SARGUZASHT TURIZMIDA RAQAMLI VA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH USULLARI VA ISTIQBOLLARI……	261
Н.У.УРУНОВА	АҲОЛИНИНГ ДАМ ОЛИШИДА ЭКОТУРИЗМ-РЕКРЕАЦИЯ ХИЗМАТЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ…….....……..	264